

Jan Stern

A holló

Nemrég olvastam egy nagyon érdekes hírt. A Nature folyóirat közölt egy tanulmányt, amely bizonyította, hogy a hawaii holló (*Corvus hawaiiensis*) azon kevés élőlény egyike, amely tud eszközöket használni. A San Diegó-i állatkert és a St. Andrews skót egyetem tudósait meglepte, hogy a holló milyen finom műveletekre képes, főleg különféle kis ágak elrendezésekor.

A tanulmány lelkesedéssel töltött el. S nekem, a sci-fi rajongónak elindította a képzeletét. Ábrándozni kezdtem az intelligens hollófajról, amely állandóan tökéletesedik, végül létrejön egy fejlett hollócivilizáció, amely elképesztően más szerszámokat, gépeket fejleszt ki, mint az emberiség, és fejlődésében elképzelhetetlen magasságokat ér el. Lehetne ebből egy jó sci-fi regény, gondoltam magamban, de a hír legvégén lévő megjegyzés lehűtött: a hawaii holló, sajnos, a szabad természetből már kiveszett.

Ekkor rádöbentem valamire. Az iskolában nekünk nagyon naiv ismereteket tanítottak az evolúcióról. Olyan illúziókat oltottak belénk, hogy a *Homo sapiens* a fejlődésben annyira sikeres volt, hogy eluralta bolygónkat, mert nagy és tökéletes volt az agya, s ez olyan kiváló ötleteket szült, amiket ügyes kezével meg is tudott valósítani. Röviden szólva, a fejlettség előny, ennek diadalmaskodnia kell. Sajnos, a hawaii holló bizonyítja, hogy mindez kissé

másként van. A fajok történetében nem mindig a legtökéletesebb győz. A legtöbb esetben a legjobban szaporodó győzedelmeskedik. Az, amelynek legegyszerűbb a fejlődési folyamata. A fejlődés istennője nem szereti az intelligens géneket, csupán a gének szaporodását kedveli.

A kultúrtörténetben nem nagyon érvényesül más szabály. Említsük meg például a régi görög-római civilizációt. Hová jutott. Milyen magas fejlettségre, szofisztikus kultúrára ért. A rómaiaknak ráadásul óriási haderejük volt mindezek védelmére. Mégis a két – külső és belső – alacsonyabb rendű tömeg felbomlasztotta és uralni tudta. Ha ez a civilizáció nem lett volna a különböző hordák martaléka, úgy 1000 táján már a Holdra repülhettünk volna. Csak hát akkor nem 1000 évet mondtunk volna.

De hát ez már általában így van. A kevésbé fejlettek többnyire legyőzik a fejlettebbeket. A fejlettség gyakran belezavarodik saját bonyolultságába, túlfinomodik, elveszíti elemi ösztöneit, és végül elnyeli őt az egyszerű csőcselék, fanatizáló olcsó jólét ígéretével.

Ezzel összefüggésben egyszer ugyancsak elintéz engem egy színész, aki nemrég a képernyőn azt mondja: „A fejlett kultúrának nem kell félni idegen elemeket befogadni.” Jó, barátocskám, hacsak a fejlettségről lenne szó, s nem fogja majd a hawaii holló az állatkerti háló mögül szomorúan látni, ahogy a vonuló ludak csapata uralja az égboltot.

(Vércse Miklós fordítása)

Simon Anikó: Életkövek 5.